

[Formanden.]

stedet for afdøde folketingsmand Frede Nielsen.

I henhold til lov nr. 206 af 7. juni 1952 § 1, jfr. vedtægternes pkt. 2, vil der være at foretage valg af en stedfortræder til Nordisk Råd i stedet for afdøde folketingsmand Frede Nielsen.

I skrivelser af 30. juni og 23. august d. å. anmoder undervisningsministeren om, at der må blive valgt nye medlemmer af „Rask-Ørsted Fondet“s bestyrelse for resten af den 4-årige periode 1. november 1951—31. oktober 1955 i stedet for henholdsvis afdøde folketingsmand Frede Nielsen og afdøde fhv. formand for landstinget Ingeborg Hansen.

I skrivelse af dags dato anmoder ministeren for handel, industri og søfart under henvisning til § 4 i lov nr. 116 af 7. april 1936 om Danmarks Nationalbank om, at der må blive foretaget valg til bankens repræsentantskab af et folketingsmedlem i stedet for afdøde folketingsmand Frede Nielsen for resten af repræsentantskabets funktionsperiode, der udløber den 31. marts 1956.

Folketingsmændene Hauberg og Peder Jensen, der på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 1 måned, har i skrivelser af 7. d. m. anmodet om, at der må blive tilstået dem orlov.

På den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede liste findes opført som 1. stedfortræder for afdøde folketingsmand Frede Nielsen i Haderslev m. fl. amters amtskreds barbermester Andreas Hansen, Haderslev, der i skrivelse af 21. juni d. å. har meddelt, at han er villig til at modtage mandatet.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fremsettelse af lovforslag.

Formanden: Jeg giver ordet til den højtærede finansminister, for at han kan fremsætte de af ham anmeldte lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte følgende 8 lovforslag:

- 1) *Forslag til lov om forhøjelse af afgiften på omsætningen af stærke drikke,*
- 2) *forslag til lov om ændring i beskatningen af øl,*
- 3) *forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter,*
- 4) *forslag til lov om midlertidig forhøjelse af tillægsafgiften af benzin,*
- 5) *forslag til lov om tillægsafgift af visse motor køretøjer m. v.,*
- 6) *forslag til lov om tillægsindkomstskat m. v. for skatteårene 1954—55 og 1955—56,*
- 7) *forslag til lov om begrænsning af adgangen til fradrag i den skattepligtige indkomst af udgifter til vedligeholdelse af visse ejendomme og*
- 8) *forslag til lov om præmiering af opsparing.*

Samtidig fremsættes i dag skriftligt af handelsministeren forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser og af ministeren for offentlige arbejder forslag til lov om ændringer i statsbaneloven og forslag til lov om ændringer i postloven.

Disse 11 lovforslag skal sammen med andre forholdsregler, som jeg senere vil omtale, tages som udtryk for regeringens ønske om at søge vor valutasituation stabiliseret og forbedret. Nødvendigheden heraf er forhåbentlig alle klar over efter den nedgang, der er sket i nationalbankens valutabeholdning i de sidste 11 måneder.

Jeg skal senere nærmere omtale de enkelte lovforslag, men vil først benytte lejligheden til at give det høje ting en redegørelse for vor økonomiske stilling, herunder både for den hidtidige og den forventede kommende udvikling i vor valutareserve.

Vor nuværende økonomiske stilling er i de senere dage fra flere sider betegnet som kriseagtig og valutasituationen endog som katastrofal. Anvendelsen af så stærke ord om Danmarks økonomi synes lidet betænksom. Der er nemlig ingen omfattende økonomisk krise i Danmark; tværtimod må den økonomiske situation betragtes som udpræget højkonjunktur med de deraf følgende valutavanskeligheder.

Beskæftigelsen er meget høj indenfor hele erhvervslivet med ganske få undtagelser. Arbejdsløsheden har i sommermånederne været på et minimum, og der har i visse fag været knaphed på arbejdskraft. Industri-

[Finansministeren.]

produktionen har slået alle rekorder. Landbrugets besætninger er gennem en længere periode blevet udvidet og har nået en størrelse, som giver løfte om stigende produktion fremover. Samtidig har befolkningens forbrug været stigende og er vel i øjeblikket større end nogensinde. Jeg nævner disse ting ikke for at tegne tingene lysere, end de er, men fordi de har en sammenhæng med nedgangen i vor valutastilling, og tillige fordi de gode forhold, som findes indenfor andre områder af økonomien, giver håb om, at vore valutavanskeligheder kan løses — vel at mærke hvis vi nu skrider til handling. Det er tillige med rette fremhævet, at det minus på næsten 100 mill. kr., som i dag angiver nationalbankens valutastilling, ikke er det rette udtryk for vore egentlige valutariske betalingsmuligheder. Vi har fortsat en dollarbeholdning på ca. 650 mill. kr. og trækningsmuligheder overfor den europæiske betalingsunion på ca. 250 mill. kr., således at vi, selvom nationalbankens nettovalutastilling er under nulpunktet, stadig har betalingsmuligheder på godt 900 mill. kr. Der er altså ingen fare for, at vi ikke skulle kunne svare til vore forpligtelser. Men det skal samtidig så stærkt, som det er mig muligt, fremhæves, at det spillerum, som herved er levnet os, er altfor ringe. Dette skyldes de dårlige udsigter for vore udenlandske betalingsforhold i de kommende år, som jeg om lidt skal vende tilbage til, og den store sandsynlighed, der er for, at den europæiske betalingsunion vil blive ophævet til sommer. Dette vil igen betyde, at vor gæld til unionen, der i dag beløber sig til ca. 650 mill. kr., skal tilbagebetales over 3 år, og vi har i dag ingen sikkerhed for kreditmuligheder andre steder efter unionens ophævelse. Vi mærker allerede i dag, hvor meget det tærer på vor valutabeholdning at tilbagebetale gammel gæld — jeg tænker her både på førkrigstidens dollargæld og valutapuklen fra 1946.

Efter regeringens mening er det nu muligt uden på afgørende måde at forringe produktion og beskæftigelse at forbedre vor valutasituation, hvis der kan opnås politisk enighed herom. Venter vi, er det ikke givet, at det kan ske under så gunstige betingelser og med så forholdsvis ringe ofre.

Det er klart, at spørgsmålet om, hvorledes vi har kunnet miste næsten 500 mill. kr. i fremmed valuta på et år, må søges besvaret. Befolkningen har krav på at få oplysning herom, og skal nedgangen standses, må årsagerne, der ligger bagved, fremdrages.

Jeg har bemærket, at man enkelte steder i pressen mener at kunne klare denne side af sagen ved at sige, at det er regeringens skyld, og det er vel også sandsynligt, at noget sådant vil blive hævdet under den kommende forhandling. Der er dog også en række økonomiske forhold, som enten hver for sig eller samlet er fremdraget som den egentlige årsag til valutaforringelsen.

Det hævdes således med stor energi, at årsagen til valutanedgangen er den simple, at man fra statens side har pumpet mange penge ud, og at vi som følge heraf har fået inflation og for stort forbrug af fremmed valuta. Skulle disse påstande være rigtige, måtte pengemængden i samfundet være steget i det sidste års tid. Dette er imidlertid trods de mange påstande herom ikke rigtigt, og jeg har da heller ingen steder set tal, der dokumenterer de fremsatte påstande.

Pengemængden steg i slutningen af sidste år, som den plejer at gøre hen mod årets slutning, og denne gang tillige fordi statens refusionsudbetalinger til kommunerne efter disses ønske blev fremskyndet med 1½ måned. I første halvår af indeværende år faldt pengemængden tilsvarende, og ved udgangen af juni i år var den samlede pengemængde her i landet 2 858 mill. kr., medens den på samme tidspunkt i fjor kun var 19 mill. kr. mindre, d. v. s. der har været en stigning på mindre end 1 pct. I juli måned faldt pengemængden, medens der i august fandt en mindre stigning sted. Heroverfor vil man måske anføre, at finansministeriets træk på nationalbanken i løbet af august måned har udgjort omkring 170 mill. kr., men et sådant træk midt i et kvartal er ikke usædvanligt i forholdet mellem stat og nationalbank, da skatteindbetalingerne først indgår i kvartalets sidste måned. Som eksempel kan jeg nævne, at i februar 1953 trak staten over 200 mill. kr. på nationalbanken, og i slutningen af 1951 skyldte staten banken mere end 400 mill. kr. på den løbende konto.

Fra mange hold er tillige givet udtryk

[Finansministeren.]

for, at vore valutavanskeligheder fortrinsvis skyldes en forkert boligpolitik. Der er et for stort boligbyggeri i gang, siges der, og den rente, som betales af statslån til boligbyggeriet, er for lille.

Hele dette spørgsmål må afgøres ud fra en vurdering af, hvor mange boliger man ønsker opført og til hvilken pris. I mange år, og især siden den nye boliglov gennemførtes under regeringen Knud Kristensen i 1946, har spørgsmålet om, hvor mange boliger der skal opføres, været et politisk spørgsmål, der er afgjort her i tinget og i finansudvalget. Man kan have forskellig mening herom, men der skal ikke herske tvivl om, at regeringen ønsker, at der skal opføres mange boliger. Gode boligforhold har en betydning, der ikke alene kan måles i penge.

Pr. 1. juli i år var ca. 29 000 boliger under opførelse mod ca. 24 000 på samme tidspunkt i fjor, og det er hævdet, at dette forhold er skyld i knapheden på arbejdskraft indenfor byggeriet. Heroverfor vil jeg gerne fremhæve, at man ikke uden videre kan sige, om det er boligbyggeriet eller erhvervsbyggeriet eller offentligt byggeri eller reparations- og vedligeholdelsesarbejder, som er skyld i en mangel på arbejdskraft. Det samlede byggeri anslås i år til omkring 2 700 mill. kr., hvoraf boligbyggeriet kun udgør knap en trediedel.

Det er ikke ønskeligt at bevare et så stærkt pres på arbejdsmarkedet, som der i øjeblikket findes indenfor byggeriet, og det vil være vanskeligt at fortsætte med et boligbyggeri svarende til 29 000 lejligheder om året, hvilket også ligger udover regeringens målsætning. Frostperioden i vinter og regnvejret i sommer har imidlertid forlænget byggeperioden, så det igangværende byggeri er ekstraordinært stort.

En begrænsning af byggeriets omfang kan ske ved en overgang at udstede færre statslånetilsagn, og det er hævdet, at byggeriet også kan begrænses ved at hæve årsydelsen på statslånene. Dette sidste kan måske være rigtigt på længere sigt, hvis man hæver ydelsen tilstrækkelig stærkt, men det vil ikke have nogen virkning overfor det byggeri, som er i gang. Ejheller vil en forhøjelse af statslånsydelsen betyde store indtægter for statskassen, medmindre

man går til en så stærk forhøjelse, at forudsætningen for den gældende lovgivning må siges at være brudt.

Jeg har også set anført, at en af grundene til valutatabet skulle være usunde statsfinanser. Hvad der menes hermed, står mig ikke ganske klart. Det er rigtigt, at statens udgifter er steget gennem de senere år, men indtægterne er også steget, og det er fortsat sådan, at staten ud af de løbende indtægter dækker ikke blot alle driftsudgifter, men også samtlige udgifter til bygge- og anlægsvirksomhed samt statens tilskud til kommunernes anlægsarbejder. Herudover er der yderligere et overskud, som efter de nu foreliggende opgørelser udgjorde 300 mill. kr. i sidste finansår.

Det er på denne baggrund, jeg nylig opfordrede kommunerne til i højere grad at følge statens eksempel og dække deres udgifter til nyanlæg ved hjælp af skatter.

I indeværende finansår skulle der efter de i sommer gennemførte besparelser, men bortset fra de nu fremsatte forslag, blive et overskud på små 200 mill. kr. Hvis det er denne nedgang i overskuddet, som giver anledning til talen om usunde finanser, håber jeg med de forslag, som i dag fremsættes, at kunne imødekomme kritikkerne.

Endelig er de dårlige høstudsigter anført som forklaring. Forrige år var høstresultatet stort. I indeværende år ved vi, at græsningen i forsommeren har været dårlig, men endnu ved vi ikke, hvor stor kornhøsten og roehøsten vil blive; afgrødebedømmelserne tyder imidlertid på, at det samlede høstresultat vil blive mindre end sidste år. Det er i denne forbindelse vigtigt at bemærke, at der er meget store udsving i de beløb, som anvendes til import af landbrugsråstoffer. I de første 8 måneder i år er der importeret for 300 mill. kr. mere korn og foderstoffer end i de tilsvarende måneder sidste år. I hvor stor udstrækning denne merimport hænger sammen med, at sidste års høst har været overvurderet, eller med den dårlige græsning i forsommeren eller med ængstelse over indeværende års høstresultat eller med besættningernes vækst, er vanskeligt at afgøre, men det er klart, at der her er tale om en betydelig belastning af valutabalancen. I det omfang den større import har medført større besættninger, vil eksporten imidlertid øges fremover.

[Finansministeren.]

Det har endvidere været anført, at regeringen har ført en forkert økonomisk politik, idet den er gået ud fra den forudsætning, at der ville komme en international økonomisk nedgang. Jeg vil gerne tilbagevise denne påstand.

Det er rigtigt, at det i efteråret og begyndelsen af vinteren syntes meget usikkert, i hvilken retning den internationale konjunktur ville udvikle sig. Specielt var der megen tvivl om, hvorvidt den amerikanske økonomi ville rette sig eller fortsætte nedgangen. Regeringen indtog derfor en afventende holdning, men man kan ikke sige, at vi har ført en antidepressionspolitik på et tidspunkt, hvor der ikke var depression.

At vi iøvrigt ikke var de sidste, som opdagede den begyndende konjunkturændring i foråret, så man ved, at det i marts ikke var os, som foreslog skattenedsættelser. Regeringen havde gerne set et større overskud på statsbudgettet, end tilfældet blev. Dermed ville den yderste spids af den økonomiske aktivitet være blevet skåret væk, og udviklingen havde fået et tilsvarende roligere forløb.

Jeg har her omtalt en række faktorer, som mere eller mindre velbegrundet hævdes at have bidraget til at svække betalingsbalancen. Der kan nævnes flere andre, og jeg skal her prøve på at give en sammenfatning af, hvad der efter min opfattelse har været afgørende for den stedfundne udvikling.

For det første er det prisfald, som fandt sted i 1952 og 1953, ophørt sidste efterår, og på enkelte vareområder har der været stigende priser. Prisfaldet på importvarerne fra 1952 bidrog dengang meget til at rette op på valutastillingen, dels fordi vort bytteforhold overfor udlandet blev forbedret, dels fordi importørerne holdt sig tilbage fra at købe ind under de faldende priser. De ændrede prisforventninger i forbindelse med den almindelige konjunkturopgang i udlandet har utvivlsomt bevirket en ændring i

erhvervslivets dispositioner, så man har været mere ivrig efter at sætte produktion og investeringer i gang.

For det andet kan nævnes den gradvise lempelse af finans- og skattepolitikken, som begyndte i 1952 og er fortsat i 1953 og — som nævnt — i indeværende år. Samtidig hermed er der også sket en fortsat stigning i de forskellige offentlige investeringer. Det gælder både statens og kommunernes, ligesom boligbyggeriet er øget. Der er her tale om en udviklingslinie, der tog sin begyndelse allerede i 1952, da man følte, at det svære tilbageslag efter Koreakrigen var overvundet og man igen kunne begynde at slække noget. Det vil ikke være muligt at udpege et enkelt politisk parti som ansvarligt for hele denne gradvise lempelse af penge- og finanspolitikken. Det er noget, der har været tilslutning til fra alle sider, og vi må alle dele ansvaret herfor.

For det tredje vil jeg pege på den udvikling, der har fundet sted indenfor landbruget. Som nævnt rakte sidste års høst ikke så langt som ventet, og dette i forbindelse med den dårlige græsning i forsommeren medførte en stærk stigning i importen af korn og foderstoffer. Ydermere skete der i løbet af første halvår i år en opbygning af besætningerne, hvilket betyder, at stigningen i landbrugets eksport ikke fuldt ud har holdt mål med stigningen i tilførslen af korn og foderstoffer. Det kan således nævnes, at antallet af svin er forøget med 500 000 på et år til næsten 5 millioner.

Hertil kommer så for det fjerde de i foråret gennemførte lønforhøjelser og den dermed følgende almindelige stigning i avancer og indtægter i erhvervene. I forbindelse med den stigende beskæftigelse har dette ført til, at befolkningens købekraft er steget ganske betydeligt, og det har naturligt nok ført til en stigning i forbruget.

Resultatet af de her nævnte forhold har været den stærke stigning i produktionen og i bygge- og anlægsvirksomheden.

Den kraftige stigning i udlandets efterspørgsel har skabt gode vilkår for den

[Finansministeren.]

danske eksport. Imidlertid har stigningen i eksporten ikke kunnet holde trit med importforøgelsen, og der er næppe tvivl om, at den høje indenlandske efterspørgsel har hindret, at vi fuldtud har kunnet drage fordel af de meget gunstige afsætningsmuligheder for industrieksporten. I en række industrier har kapaciteten været fuldt udnyttet, og yderligere eksportfremgang vil være vanskelig, medmindre den høje indenlandske efterspørgsel bremses noget.

Sammenfattende kan man sige, at der er opstået en skævhed i forholdet mellem eksportens og importens udvikling, og en væsentlig årsag hertil er, at anvendelsen af indenlandske og importerede varer både til forbrug og til investering her i landet er for stor, eller sagt på en anden måde, at opsparingen har været for lille i forhold til de betydelige investeringsopgaver, der foreligger, og som det må anses af betydning for udviklingen fremover at man prøver på at imødekomme.

Det afgørende må nu være, om der er udsigt til, at denne dybereliggende tendens til en forringelse af vor valutabalace kan antages at ville fortsætte. Er dette tilfældet, vil det være uforsvarligt at vente længere med at gribe ind.

Det mest sikre udgangspunkt for bedømmelsen af valutaudviklingen fremover er, at der i de kommende 12 måneder skal betales afdrag på den udenlandske gæld med henimod 200 mill. kr., hvoraf 150 mill. kr. allerede forfalder i oktober kvartal. Dette vil medføre en tilsvarende nedgang i nationalbankens valutabeholdning.

Vanskeligere er det at vurdere udviklingen på handelsbalancen, men visse hovedtendenser tegner sig dog allerede:

I sammenligning med de foregående 12 måneder må der ventes en stigning i landbrugseksporten. Det nye i situationen er, at man ud fra de foreliggende høstskøn nu også må regne med en betydelig forøgelse af landbrugets importbehov for korn og foderstoffer, således at landbrugets nettoindtjening af valuta i det kommende år meget vel kan blive forringet i forhold til indeværende år. I hvert fald er der ikke grundlag for at regne med et forbedret valutaresultat således som i tilfælde af en større høst.

Den øvrige del af valutaregnskabet afhænger først og fremmest af to ting: den udenlandske konjunkturudvikling og den indenlandske økonomiske situation. Så længe den udenlandske højkonjunktur vedvarer, skulle der være mulighed for en yderligere forøgelse af industrieksporten. I hvilket omfang det vil være muligt at udnytte de chancer, som den stærke udenlandske efterspørgsel skaber for forøgelse af valuta-indtjeningen, afhænger imidlertid af, hvor stærk den indenlandske efterspørgsel bliver; dette forhold vil også være afgørende for, hvor stor importen vil blive.

Om udviklingen fremover i den indenlandske efterspørgsel ved vi, at bygge- og anlægsvirksomheden vil ligge meget højt i hvert fald et godt stykke ind i næste år, allerede som følge af det igangværende byggeri. Endvidere må man gå ud fra, at også de private investeringer med de nuværende konjunkturudsigter fortsat vil ligge højt, selvom det må antages, at den iværksatte kreditstramning efterhånden vil gøre sig gældende.

Hertil kommer, at der for tiden er en opadgående bevægelse i befolkningens indtægter. Forårets løn- og avancementstigninger har efterhånden forplantet sig videre gennem erhvervslivet, og det må påregnes, at det samlede indtægtsniveau i den kommende tid vil ligge højere end i foråret. På baggrund af den udenlandske højkonjunktur, de stigende indtægter hos store befolkningsgrupper og en høj byggeaktivitet må man antage, at vi står overfor en stigende indenlandsk efterspørgsel i den kommende tid, medmindre der sker en stramning af den økonomiske politik.

Da der efter alt at dømme i øjeblikket er fuld udnyttelse af produktionskapaciteten, ligesom der kun på få områder af arbejdsmarkedet er yderligere reserver at trække på, må det anses for overvejende sandsynligt, at selv en mindre efterspørgselsstigning vil føre både til øget import og til forbrug af varer, som ellers ville kunne have været eksporteret. Samtidig er der fare for, at det danske omkostningsniveau forhøjes, hvilket i næste omgang vil forringe erhvervenes konkurrencestilling overfor udlandet.

Såfremt der ikke træffes foranstaltninger til at dæmpe den indenlandske efterspørgsel,

[Finansministeren.]

må man således frygte, at de chancer, der nu findes for at forøge industrieksporten, bliver forpasset, ligesom presset på importen vil fortsætte. Resultatet heraf vil blive, at der vil ske en forringelse af handelsbalancen og dermed af valutastillingen.

Alle skøn af denne art er som bekendt særdeles usikre. Jeg ønsker imidlertid at fremhæve, at den usikkerhed, der præger de nævnte skøn, fortrinsvis trækker i ugunstig retning. Den importstigning, som har fundet sted i den forløbne del af året, og som formentlig angiver linien i importudviklingen fremover, hvis ikke den indenlandske efterspørgsel dæmpes, har fundet sted til stort set konstante priser, og der er ikke sket nogen lagerforøgelse. Såfremt råvarepriserne skulle vise tendens til stigning, kan importforøgelsen meget vel blive stærkere, end hvad vi har kendt i den forløbne del af året.

Jeg skal ikke forsøge at gøre op i tal, hvordan udviklingen vil forme sig fremover, og hvor stort underskuddet på valutabalancen vil kunne blive, såfremt der ikke gribes ind. Det står imidlertid fast, at der i de kommende 12 måneder skal præsteres afdrag på gælden til udlandet på henved 200 mill. kr. Fortsætter samtidigt hermed den hidtidige tendens på handelsbalancen, vil der kunne ske en alvorlig begrænsning af vort valutariske spillerum, som i dag er godt 900 mill. kr. Da der endvidere må regnes med muligheden af, at den europæiske betalingsunion ophører til næste sommer, således at vort træk på unionen må afdrages over forholdsvis få år, kan situationen blive kritisk. Dette er baggrunden for, at regeringen har fundet det nødvendigt, at der gribes ind nu, og at det sker i tilstrækkeligt omfang.

I den nuværende situation er der kun mulighed for at forbedre valutastillingen ved en stramning enten af pengepolitikken eller af finanspolitikken eller af begge dele.

Der er allerede i løbet af de sidste tre måneder gennemført en kraftig kreditstramning. Nationalbankens diskonto er sat op fra 4½ til 5½ pct., og den effektive rente på statsobligationer ligger nu omkring 6½ pct. Renten på kreditforenings- og hypotekforeningsobligationer er fulgt med op og ligger på omkring 6 pct. Samtidig

har nationalbanken sat loft over genbelåningen af byggelån. Det vil ikke være ønskeligt at gå videre ad denne vej, hvorved man navnlig ville ramme de produktive investeringer i erhvervene og beskæftigelsen, særlig i bygge- og anlægsgagnene. Snarere vil det ud fra dette synspunkt være ønskeligt, om man igen kan nå frem til at lempe pengepolitikken, men det vil kun være muligt, såfremt der gennemføres en stramning af finanspolitikken af mindst det omfang, regeringen nu foreslår.

Den valutaplan, som regeringen har opstillet og ved fremsættelsen af lovforslag ønsker tingets medvirken til, har således det enkle formål at standse nedgangen i valutaresserven og efterhånden at søge den forøget. Målet søges nået ved at holde igen på de mindst produktive investeringer og ved at mindske den indenlandske efterspørgsel efter forbrugsvarer. Herved skulle importen blive mindre, og der skulle tilvejebringes forudsætninger for at øge eksporten.

Planen omfatter 5 grupper af forholdsregler:

- 1) en forøgelse af overskuddet på statsregnskabet ved udgiftsbesparelser på ca. 100 mill. kr. for det kommende finansår,
- 2) en yderligere forøgelse af overskuddet ved øgede indtægter på ca. 125 mill. kr. for resten af indeværende finansår og det dobbelte for det kommende finansår,
- 3) en begrænsning af den private bygge- og anlægsvirksomhed og en dæmpning af boligbyggeriet, hvorved de samlede investeringer indenfor dette område for det kommende år nedsættes med ca. 125 mill. kr.,
- 4) en begunstiggelse af den private opsparring ved præmiering og
- 5) yderligere støtte til eksporten gennem en udvidelse af eksportkreditordningen og andre forholdsregler til fremme af eksportproduktion og omsætning.

Jeg skal nærmere redegøre for de enkelte hovedområder og i forbindelse hermed omtale de lovforslag, som i dag fremsættes.

Jeg tager besparelserne først:

For indeværende finansår er statens udgifter ved besparelser, hvorom der blev truffet beslutning i april måned og i begyndelsen af juli, formindsket med ialt 200 mill. kr. Af de gennemførte besparelser falder 45 mill. kr. på civile bygge- og anlægs-

[Finansministeren.]

arbejder og 160 mill. kr. på forsvarsudgifterne. De foretagne besparelser vil trods stigende udgifter, særlig til lønninger, medføre, at der nu kan regnes med et overskud på omkring 180 mill. kr. i indeværende finansår. Der vil sikkert ikke være store muligheder for flere besparelser i indeværende finansår, og yderligere besparelser må derfor foretages for det kommende finansår. Men det er vigtigt, at beslutning herom tages allerede nu, hvor budgetlægningen foregår. Det er altså tanken for det kommende finansår yderligere at søge udgifterne nedbragt med 100 mill. kr. i forhold til indeværende års niveau. Store dele af besparelsen vil falde på statens budget, særlig indenfor bygge- og anlægskontoen, men også tilskuddene til de kommunale investeringer må holdes indenfor den nye udgiftsramme. Udgifterne til forsvaret er som nævnt for indeværende finansår allerede nedbragt med 160 mill. kr. fra ca. 1 100 mill. kr. til 940 mill. kr., og for det kommende år vil regeringen bestræbe sig for at holde forsvarsbudgettet på dette niveau.

Alle de besparelser, som her er nævnt, kan gennemføres administrativt, og der er allerede taget skridt til at forberede disse besparelser.

For det andet foreslår regeringen ved fremsættelsen af lovforslag, at statens indtægter forøges med øjeblikkelig virkning gennem en række skatte- og afgiftsforhøjelser for tiden indtil udgangen af næste finansår.

Det er med stor ulyst, at jeg stiller disse forslag. Jeg er fuldstændig klar over, at en forøgelse af skatteudskrivningen herhjemme ikke vækker nogen glæde. På den anden side er det den eneste måde, hvorpå man med øjeblikkelig virkning kan holde igen på forbruget og øge den samlede opsparing. Ved opstillingen af skatteprogrammet, som jeg nu skal omtale nærmere, er der taget vidtgående hensyn til såvel de dårligst stillede som til familier med børn. På den anden side er det nødvendigt at søge gennemført skatter, der påvirker forbruget på bred basis, og dette er baggrunden for forslagene om en forhøjelse af afgiften på stærke drikke og på tobak.

Omsætningsafgiften af stærke drikke foreslås forhøjet fra 37½ til 43 pct., hvorved

prisen på en flaske snaps vil blive forhøjet med ca. 2 kr. og for dyrere spirituosa som whisky og cognac med godt 4 kr. Prisstigningen for vine vil gå fra noget under 1 kr. for de billigere sorter til noget over 1 kr. for de dyrere varer. Forhøjelsen af omsætningsafgiften betyder en forhøjelse af ølprisen med over 7 øre; da jeg mener, at en sådan forhøjelse vil sænke salget af øl, er ølafgiften samtidig foreslået nedsat, således at forhøjelsen for de almindelige øl-sorter bliver 4 øre pr. flaske. Merindtægten ved forslaget vil for 1 år blive ca. 60 mill. kr.

Forhøjelsen af tobaksafgiften falder udelukkende på cigarillos, der som følge af forslaget almindeligvis vil stige med 2 øre pr. stk. Cigarforbruget er nedadgående og cigaretforbruget stagnerende, således at det vil være tvivlsomt, hvorvidt forhøjelser på disse områder vil kunne indbringe større indtægter. Den samlede afgiftsforhøjelse skulle medføre en årlig merindtægt på 12 mill. kr.

Samtidig foreslås kredittiden for indbetaling af tobaksafgifterne nedsat, hvilket efterhånden vil medføre en likviditetsforbedring for statskassen på ialt omkring 30 mill. kr.

En af de ting, som har bidraget til den stærke stigning i importen, er den store indførsel af motorkøretøjer.

Den stærke stigning i bilimporten vil efterhånden kræve en kostbar udbygning af vort vejnet og dermed øge denne del af investeringerne. Regeringen ønsker ikke at hindre en fortsat udvikling på dette transportområde, men har den opfattelse, at i den nuværende valutasituation må efterspørgslen, der jo er langt større, end hvad man hidtil har kunnet tilfredsstille, dæmpes noget. Vægtafgiften af motorkøretøjer foreslås derfor forhøjet med 50 pct. for indeværende år og 100 pct. for det kommende finansår, hvilket vil give en årsindtægt på 24 mill. kr., og afgiften på benzin med 5 øre, svarende til et årsprovenu på 30 mill. kr.

Samtidig hermed foreslås taksterne for statsbanerne og indenfor postvæsenet forhøjet. Der skulle herved blive mulighed for at formindske driftsunderskuddet på statsbanerne, og ved den samtidige forhøjelse af benzinprisen sker der ingen forrykning af balanceforholdet mellem baner og biler.

Det har endvidere været overvejet at

[Finansministeren.]

søge gennemført et forslag om en afgift på telefoner, men da det synes mere rimeligt, at en forhøjelse går til selskaberne, som står overfor betydelige investeringsopgaver, har man anmodet selskaberne om at overveje en forhøjelse af taksterne.

Det er hensigten gennem de her nævnte forhøjelser at søge tilvejebragt ialt ca. 45 mill. kr.

Endelig har regeringen besluttet at søge gennemført en regulering af en række toldsatser, fortrinsvis for tekstil og konfektion. Forslag herom kan af tekniske grunde ikke fremsættes i dag, men udarbejdelsen er vidt fremskredet. Da det kan befrygtes, at drøftelserne af disse forslag vil kunne føre til en forceret import på tekstilområdet, vil handelsministeren i dag i vareforsyningsudvalget stille forslag om en midlertidig forhøjelse af deponeringsordningens satser. Reguleringen af toldsatserne vil efter de planlagte forslag kunne give en merindtægt på omkring 40 mill. kr.

Endelig foreslås den direkte beskatning af aktieselskaber og de største personlige indtægter forøget med ca. 40 mill. kr. om året. Forhøjelsen af aktieselskabsbeskatningen udgør 30 pct. af den ordinære indkomstskat af selskaber, hvilket giver en merindtægt på ca. 30 mill. kr.

Det er ikke tanken at søge den direkte beskatning af personer forøget, men for at undgå en indkomstgrænse i forslaget om præmiering af opsparing er samtidig tillægsindkomstskatten for indkomster over godt 25 000 kr. foreslået forhøjet for såvel indeværende som det kommende finansår. Forhøjelsen andrager et par hundrede kroner for en samlet indkomst på nogle og fyrr tusinde kroner og stiger til at udgøre f. eks. 1 600 kr. for en samlet indkomst på næsten 200 000 kr. Da skattenedslaget i forbindelse med opsparing af f. eks. 2 000 kr. i det kommende år ville udgøre 300 kr., betyder dette, at indtægter på op til et halvt hundrede tusinde kroner vil kunne undgå den foreslåede skatteforhøjelse ved at foretage en opsparing ifølge forslaget om præmiering af opsparing, som jeg senere skal vende tilbage til.

Ialt vil de foreslåede skatte- og afgiftsforhøjelser for et år indbringe et beløb på ca. 250 mill. kr. Virkningen på pristallet af

de foreslåede forhøjelser af afgifter vil andrage omkring $\frac{1}{2}$ point. Det har været nævnt, at nye afgiftsforhøjelser ikke burde indregnes i pristallet, men forslagene har ingen bestemmelse herom. Pristalsvirkningen er som nævnt ret ringe, og man har ikke ment det rigtigt ved lovgivningen at ændre en af de forudsætninger, som omfattende kontraktforhold indenfor erhvervslivet bygger på.

For det tredje har man ment det nødvendigt at gennemføre forskellige forholdsregler for at begrænse den samlede bygge- og anlægsvirksomhed. Som allerede tidligere nævnt må dette efter regeringens opfattelse ske ikke alene ved at sætte ind overfor boligbyggeriet, men også ved at søge begrænset mindre påkrævede vedligeholdelsesarbejder og mindre produktivt privat byggeri.

Det foreslås derfor, at der fastsættes en grænse for, hvad der kan fradrages til vedligeholdelse af villaer og huse med en og to lejligheder, herunder sommerhuse. For det kommende skatteår er foreslået, at de fradragsberettigede udgifter ikke må overstige 20 pct. af lejeindtægten, og for at hindre, at der i stedet foretages betydelige vedligeholdelsesudgifter i resten af indeværende år, er det fradragsberettigede beløb i år begrænset til 30 pct. af lejeindtægten eller af den beregnede lejeindtægt. For de tilfælde, hvor der ud fra de nu gældende forudsætninger, at samtlige udgifter skulle være fradragsberettigede, er afholdt større beløb til vedligeholdelse, er der åbnet mulighed for, at udgiftsbeløb udover de 30 pct. kan fradrages indenfor de 20 pct. for det kommende år. Grænsen er sat så højt, at den ikke hindrer rimelige vedligeholdelsesudgifter, og forslaget tilsigter at hindre mere luksusbetonet vedligeholdelse.

Endvidere har man overvejet, hvorvidt det er rimeligt at søge ændret reglerne vedrørende de ekstraordinære skattefri afskrivninger, men da man ikke finder det rigtigt i den nuværende situation at hindre produktive investeringer, vil man nøjes med at søge praksis strammet, således at det kun bliver de egentlige produktive investeringer, der fremtidig skattefrit kan afskrives.

Ved således at dæmpe mindre påkrævet bygge- og anlægsvirksomhed skulle det blive muligt at begrænse indgrebene overfor

[Finansministeren.]

boligbyggeriet til en afvikling af den tidligere omtalte ophobning af igangværende byggeri. Derved skulle man kunne nå frem til at fastholde byggerytmen fremover.

Det er hensigten, at de samlede forholdsregler skulle få et sådant omfang, at investeringerne på disse områder nedbringes med omkring 125 mill. kr. i forhold til indeværende års niveau.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at det lovkompleks, som regeringen har fremsat vedrørende boligbyggeriet, lægger loft over statens udgifter til boligbyggeri og samtidig skaber dækning for en større del af disse udgifter.

Endelig skal omtales det allerede nævnte forslag om præmiering af opsparing. Forslaget går ud på, at man ved i indeværende kalenderår at opspare mindst 200 kr. og højst 1 000 kr. for det kommende skatteår, 1955—56, kan opnå et nedslag i den personlige skat på 15 pct. af det opsparede beløb, og at man ved i det kommende kalenderår at opspare mindst 200 kr. og højst 2 000 kr. kan opnå et tilsvarende nedslag i skatten for skatteåret 1956—57. Forudsætningen er, at de opsparede beløb indsættes på en særlig konto i en sparekasse eller bank, og at de står her i mindst 3 år. Udtages beløbene i løbet af de første 2 år, bortfalder præmien helt og fradrages i det udtagne beløb. Hæves det opsparede beløb i det tredje år, fradrages kun 10 pct. af det opsparede.

Formålet med forslaget er at stimulere lysten til opsparing i de almindelige indkomstgrupper. Dette er årsagen til, at det opsparingsbeløb, hvorfor der ydes præmie, er begrænset. På den anden side må det antages at kræve et betydeligt offer for en almindelig indtægt at foretage en sådan nyopsparing, og det synes derfor rimeligt — særlig i den nuværende situation — gennem en fordobling af forrentningen at opfordre til nyopsparing.

Det er mit håb, at mange — særlig blandt de unge — vil benytte denne lejlighed til at påbegynde en egentlig opsparing, der senere vil muliggøre, at de kan stifte hjem uden større gældsætning. Det har været overvejet at fastsætte en indkomstgrænse for de skatteydere, som kunne drage fordel af ordningen, men man har i stedet som før

nævnt valgt at kombinere forslaget med en forhøjelse af tillægsindkomstskatten.

Formålet med de her nævnte hovedgrupper af forholdsregler er som nævnt at mindske den indenlandske efterspørgsel efter varer, således at eksporten kan øges. Herved vil man tillige imødegå mulige tendenser til arbejdsløshed; efter regeringens opfattelse vil det også af denne grund være påkrævet yderligere at støtte bestræbelser for at øge eksporten.

Det af handelsministeren fremsatte lovforslag om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser må ses på denne baggrund. Jeg skal om dette lovforslag nøjes med at pege på, at den finansielle ramme for ydelse af garantier øges med 150 mill. kr. op til 500 mill. kr., og på den nye regel om, at der ydes garanti overfor banker for lån til danske virksomheder i sådanne tilfælde, hvor endelig eksportordre ikke foreligger, men hvor afsætning i udlandet dog må anses for sandsynliggjort. Lånene kan anvendes til indkøb af råvarer, udbetaling af arbejdsløn samt til lige til anskaffelse af maskiner og værktøj eller udvidelse af bestående anlæg. Endvidere er det foreslået, at der stilles nye midler til rådighed til direkte udlån til virksomheder, der vil starte ny eksport, og at de beløb, der årlig kan ydes som tilskud for at fremme eksportmulighederne for danske varer og til støtte for eksporten af disse varer, forøges fra en halv til en hel million kroner.

Den samlede virkning af de fremsatte lovforslag og de nævnte forholdsregler vil for statens vedkommende betyde, at overskuddet for indeværende finansår bliver forøget fra 180 mill. kr. til omkring 300 mill. kr. For det kommende finansår vil forslagernes gennemførelse sammen med besparelserne øge overskuddet med omkring 350 mill. kr. Herudover vil statens likviditet blive noget forbedret ved, at lånebehovet til dækning af boligtilskud formindskes, og ved forslaget om en kortere kredittid for tobaksafgifterne. De statsfinansielle virkninger af præmiering af frivillig opsparing er det ikke muligt at skønne over, men det skal påpeges, at den nedsættelse af statens overskud, som præmieringen betyder, i samfundsmæssig henseende mere end opvejes af den forbrugs-

[Finansministeren.]

begrænsning, som nyopsparingen vil medføre.

Af denne grund er det ikke nødvendigt at søge dækning gennem øgede skatter for statens tab ved ydelse af opsparingspræmier. Skatteydere, der på grund af store forsørgerbyrder eller ringe indtægt ikke er i stand til at spare op, vil derfor ikke komme til gennem deres skatter at deltage i finansieringen af præmiebeløbene.

For samfundet som helhed vil de økonomiske virkninger af forslagene blive, at der i tiden indtil 1. april 1956 holdes igen på investeringer med omkring 200 mill. kr., og at efterspørgslen efter forbrugsvarer dæmpes med omkring 400 mill. kr. Påvirkningen af investeringerne finder først sted i det kommende år, medens dæmpningen af forbrugsefterspørgslen skulle indtræde med det samme. Efterhånden vil også virkningen af de besparelser i statens udgifter, som der blev truffet beslutning om tidligere på året, begynde at vise sig. Det kan i denne forbindelse også nævnes, at det nye præmieobligationslån på 100 mill. kr. vil blive udbudt til salg i begyndelsen af oktober.

Det vil være naturligt, om man til slut spørger, hvorvidt gennemførelsen af forslagene og iværksættelsen af de øvrige nævnte forholdsregler vil være tilstrækkelige til at rette betalingsbalancen op. Hertil vil jeg svare, at det vil afhænge af mange forhold og særlig af konjunkturudviklingen i udlandet.

Fra forskellig side er også anført, at det ikke skulle være nødvendigt at foretage så betydelige indgreb, som der her stilles forslag om, men regeringen tror ikke, at den nødvendige stabilisering kan opnås ved mindre beløb. De foreslåede indgreb vil først præge valutaudviklingen efterhånden, og det er tillige værd at nævne, at det ikke er sikkert, at de nuværende gode eksportmuligheder vedvarer. Dette er årsagerne til, at regeringen ikke har turdet tage ansvaret for at vente med fremsættelsen af disse forslag til det nye folketingsår i begyndelsen af oktober.

Lovforslagene er hermed fremsat til forhandling, og jeg skal indstille forslagene til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Jeg har herved den ære at fremsætte forslag til lov om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

Den gældende lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser indeholder i kapitel I bestemmelser om ydelse af eksportkreditstøtte og andre sideløbende bestemmelser til fremme af eksporten, medens bestemmelserne i lovens kapitel II indeholder regler om udlån til industri- og håndværksvirksomheder.

Regeringen anser det for nødvendigt ikke alene at udbygge de gældende regler om fremme af eksporten, men tillige at foreslå nye bestemmelser, der kalder på nyt initiativ til eksport.

Det kunne måske i den aktuelle økonomiske situation forekomme selvmodsigende at gå til en udbygning af en bestående lov, hvorved ny kreditgivning direkte eller indirekte forudsættes, en kreditgivning, der i et vist øget omfang lægger beslag på fremmed valuta. Når regeringen alligevel foreslår, at den gældende lov ændres og udbygges, må det ses som led i en samlet saneringsplan, en saneringsplan, som i særlig grad må vende sig mod en del af det hjemlige forbrug, medens produktionen og da særlig eksportproduktionen må sættes i stand til at producere under de bedst mulige vilkår for at tilvejebringe de mest effektive resultater.

Opgaven må være gennem egnede støtteforanstaltninger at skabe det bedst mulige grundlag for produktive formål i eksportens tjeneste. Til løsning af eksportopgaverne må der tilvejebringes en bredere lovgivning med regler, der — hensigtsmæssigt anvendt i samarbejde med de eksporterende erhverv — kan give konkrete resultater for eksporten. Konkurrencen på verdensmarkedet er hård, eksportørernes vanskeligheder er ofte store.

Udvidede eksportfremmende foranstaltninger giver større risiko for staten. Det er imidlertid en risiko, som må løbes for på kortere og længere sigt at gøre indtjeningen af fremmed valuta så stor som muligt til dækning af udgifterne til importformålene